

Ἐργασία γύρω στα 1959 ἀπὸ τὸν
Τεμπλάρ

ΠΩΣ ΦΥΤΡΩΣΑΝΕ ΤΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΑ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ

ΤΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΓΕΝΝΗΜΑ ΚΑΙ ΘΡΕΜΜΑ ΤΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Τοῦ διαπρεπούς... Καρναβαλεπαράγοντος, Γ. ΤΕΜΠΛΑΡ

Γιὰ νὰ ζητᾷ ὁ ἀγαπητὸς μου ὑπεύθυνος τοῦ «ΚΑΡΝΑΒΑΛΟΥ» κ. Μιχ. Γ. Ἀντωνιάδης ἀπὸ μένα μερικὰ ἀνέκδοτα καὶ περιπέτειες τῶν Καρναβαλιῶν τῆς Λεμεσοῦ, θὰ ἤξερε, ἀσφαλῶς, ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἔτων διεδραμάτιζα, μαζί με ἄλλους γλεντζέδες συμπολίτες του, σπουδαίους ρόλους στὰ ἐκάστοτε καρναβάλια, ὅτι ὑπῆρξε ἕνας συντελεστὴς τῆς διατηρήσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν καρναβαλιῶν.

Οἱ Λεμεσιανοὶ γεννήθησαν, εἶναι καὶ θὰ πεθάνουν γλεντζέδες. Μόλις νοιώσουν στὴν τσέπη τῶν ἔστω καὶ μερικὰ σελίνια σκέπτονται ποῦ καὶ πῶς θὰ τὰ ξοδεύσουν γλεντώντας.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν Λεμεσό, τὴν μόνη Κυπριακὴ πόλιν ξεφύτρωσαν τὰ καρναβάλια καὶ διατηροῦνται μέχρι σήμερα.

—ΠΡΟ ΠΕΝΤΙΚΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

Πρὶν πενήντα χρόνια τὰ Καρναβάλια γιορτάζοντο σὲ σπίτια, Μικρὸ παιδί θυμούμαι, ἰδίως τὴν πρώτη καὶ δευτέρη Κυριακὴ τῶν καρναβαλιῶν ὁ μακαρίτης πτέρας μου εἰκοιμάζε τις μποτίλιες καὶ τὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ καὶ τὰ πορτοκκάλια καὶ ἐπερίμενε, ὅπως ὄλοι σχεδὸν οἱ οἰκοδεσπότες Λεμεσιανοί, νὰ μᾶς ἔρθουν οἱ μάσκες.

Καὶ πράγματι ἤρχοντο καὶ μᾶς ἐπισκέπτοντο οἱ μάσκες σεμνὰ, ἔπερναν τὰ πατροπαράδοτα κρασί καὶ πορτοκκάλια καὶ ἔφευγαν. Μετὰ παρέλευσι χρόνων, ἄλλαξαν τὰ πράγματα. Ἀπὸ τὴν Πέμπτην, τὴν Τσικνοπέμπτην, τὸ ἀπόγευμα καὶ βράδυ ἐγέμιζαν οἱ δρόμοι μασκαράδες καὶ κατέληγαν πάλιν στὰ διάφορα σπίτια καὶ τὸ τότε καφενεῖο «Ἀκταῖον».

—Οἱ ΛΕΜ. ΓΛΕΝΤΖΕΣ:

ΠΑΠΙΔΗΣ, «ΦΕΞΗΣ»,

ΜΠΟΝΗΣ, ΜΑΡΚΟΥΛΗΣ

Ἀπὸ δὲ τῆς Τετάρτης ἡμέρας τῆς δευτέρας καὶ τελευταίας ἑβδομάδος, ἄλλαξαν τὰ πράγματα. Ἐθριάμβευεν ἡ ὁδὸς «Σαρὶ πόλιν» στὴν ὅποιαν κατὰ σύμπτωσην κατοικοῦσαν οἱ πλεόν φιλόξενοι, ἀνοιχτόκαρδοι καὶ γλεντζέδες τύποι τῆς Λεμεσοῦ, οἱ Δημοσοθένης Παπίδης, Χριστόφορος, χαϊδευτικῶς ὀνόματι Φέξης,

Γ. Μπόνης πατὴρ τοῦ γνωστοῦ Γιάγκου Μπόνη πιανίστα, Ἀντωνῆς Μαρκουλῆς. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἀπέθανον. Ὡς τώρα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν Καρναβαλιῶν θὰ μεταβῶ εἰς τὸ κοιμητήριον νὰ τοὺς κάνω τρισάγιον καὶ κατόπιν νὰ ριχτῶ στὴν κραιπάλη τῶν Καρναβαλιῶν.

Οἱ ἀνωτέρω τύποι ἐκτὸς ποῦ τὰ φιλόξενα καὶ ἀρχοντικά των σπίτια εἶχαν πάντοτε στοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀγαπητοὺς των φίλους, εἶχαν καὶ τὲς ἡμέρες ποῦ ἐδέχοντο τὸν ἐκλεκτὸν κόσμο τῆς πόλης μας.

Λόγου χάριν, τὴν Τετάρτην τῆς β' ἑβδομάδος τῶν Καρναβαλιῶν, ἐδέχοντο μασκαράδες στὰ σπίτια των αἱ Δες Κυριακίδου, διδασκάλισσαι. Τὴν Πέμπτην ὁ κ. Ἀντωνῆς Μαρκουλῆς. Τὴν Παρασκευὴν ὁ μ. θεῖος καὶ ἀγαπητὸς ὀλοκλήρου τῆς πόλεως μας Φέξης, πατὴρ τῶν φιλιτάτων ἐμπόρων μας κ. Κλεάνθη, Ζωνιά, Τάκη Χριστοφύρου, τὸ Σάββατο ὁ μ. Δ. Παπίδης, τὴν Κυριακὴν ὁ μ. Γ. Μπόνης, εἰς τὰ σπίτια τὰ φιλόξενα τῶν δύο τελευταίων ἔπρεπε νὰ γεννηθῆ ὁ ἥλιος γιὰ νὰ φύγει.

—ΑΛΛΑΞΑΝ Οἱ ΚΑΙΡΟΙ.†

Ὅταν ἀπέθανον οἱ μ. Παπίδης Φέξης καὶ Μπόνης, τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Οἱ უχτηρινοὶ χοροὶ ἐγένοντο καὶ γίνονται μέχρι σήμερα στὰ διάφορα μεγάλα κέντρα, ἰδίως σὲ ὄλα τὰ Θέατρα ποῦ παύουν νὰ λειτουργοῦν ὡς κινηματογράφοι καὶ κέντρα καὶ μεταβάλλονται ὄλα σὲ καρναβαλιστικά κέντρα, ὅπου οἱ Διευθυνταὶ των προσφέρουν εἰς τὲς καλλίτερες καὶ συμβολικώτερες μάσκες πλοῦσια δῶρα.

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν καρναβαλιῶν, ἐδίδοντο δῶρα εἰς τοὺς μασκαράδες. Πρὶν νὰ ἀναλάβῃ ἐπισήμως ὁ Δήμος Λεμεσοῦ τὴν διοργάνωσιν τῶν καρναβαλιῶν, ἰδίως τῆς τελευταίας Κυριακῆς, ποῦ εἶναι μιὰ μεγάλη πηγὴ πλοῦτου, ἀφοῦ μᾶς ἐπισκέπτονται ἀπὸ ὄλες τὲς πόλεις τῆς Κύπρου ξένοι, πλοῦσιοι συμπολίται μας ἐδίδον ποσὰ, ἴδρυν Κομιτάτα με κριτικὴν ἐπιτροπὴ καὶ ἐδίδαν χρηματικὰ δῶρα εἰς τοὺς

ἐπιτυχεῖς μασκαράδες, ἢ ἄρματα ποῦ συμβόλιζαν κάτι τὸ ὄραιον.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ
ΤῶΝ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΩΝ

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1931 ποῦ ὁ τότε πονηρὸς Κυβερνήτης ἤθελε νὰ νεκρώσῃ τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας ἐκόντευαν νὰ νεκρωθοῦν καὶ διαλυθοῦν γιὰ πάντα τὰ Καρναβάλια.

Εἶμεθα φίλοι μετὰ δύο γλεντζέδες ἀστυνόμους τοὺς γνωστοὺς Ἰζέτ καὶ Τζεμάλ Ἐφένδη. Ἦξερα τὴν ἐπίδραση ποῦ εἶχαν αὐτοὶ στοὺς Διοικητὰς. Τοὺς ἐκαλοῦσαμε στὰ καρναβάλια καὶ σχεδὸν κάθε νύχτα ἐγένοντο μάσκες. Ἔφτασε δὲ στὸ σημεῖο ὁ Ἰζέτ Ἐφένδης νὰ θεαθῆ ἅπάνω σὲ μιαν «ἀππάραν» καὶ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν ἄλλοι ζαπτιέδες με ζουρνέδες καὶ ταούλια καὶ πίσω του χιλιάδες δικῶν μας καὶ Τούρκων συμπολιτῶν.

Ὅταν ἔμαθα παρασκησιακῶς ὅτι ὁ Στόρς ἐπήγαινε νὰ μᾶς κάμει νὰ ξεχάσωμε τὰ Καρναβάλια, ὅπως σκοπὸν εἶχε τὸ ἴδιο νὰ μᾶς κάμει γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν μας σημαίαν, τὴν ἀναπέταση τῆς ὁποίας μᾶς ἀπηγόρευσε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἔπιασα τοὺς δύο φίλους τοῦ ἀξίωματικοῦ τῆς Ἀστυνομίας Ἰζέτ καὶ Τζεμάλ καὶ πῆγαμε στὸ Διοικητήριον πρὸς συνάντησιν τοῦ Διοικητοῦ. Ἐγυγηθήκαμε καὶ οἱ τρεῖς ὅτι τίποτα τὸ κακὸ, ἢ ἐπαναστατικὸ θὰ συνέβαινε, ἐκτὸς τοῦ γεγονότος ὅτι τὴν Δευτέραν τῆς Καθαρᾶς ἀπὸ τὸ γλέντι καὶ τὸ τραγοῦδι θὰ ἤμαστε ὄλοι βραχυσιασμένοι. Τὸν ἔθυμαμε καὶ τοῦτον νὰ γίνῃ μάσκα.

ΠΑΡΕΣΥΡΑΜΕ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤῶΝ ΑΓΓΛΩΝ

Ὅλοι γνωρίζουμε τὴν συντηρητικὴν τῶν Ἀγγλων, τῶν φλεγματικῶν. Στὴν Λεμεσό, στὰ καρναβάλια παρασύραμε τὴν συντηρητικότητά των καὶ ἔβλεπες σχεδὸν κάθε νύχτα Ἐγγλέζους Διοικητὰς, Ἀστυνόμους, Δικαστὰς, Τελῶνας, Μηχανικοὺς μετὰ τῶν γυναικῶν των καὶ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Κλάπ φίλων των νὰ γλεντοκοποῦν καὶ μετροκοποῦν

μαζί με τες χιλιάδες τών ρωμη-
ών.

Αυτά θέλω να τὰ μάθη και
ὁ φίλος μας ὁ Μίστερ Φούτ.

ΚΑΙ ΕΝΑ ΚΩΜΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ

Μιά χρονιά ἄλλαξεν ὁ ἀστυνό-
μος Λεμεσοῦ και μᾶς ἦλθεν ὁ κ.
Χάμφρεϋ. Ἔμαθα ὅτι ἦτο πολὺ
αὐστηρὸς και συντηρητικὸς. Ἦλ-
θεν τες παραμονές τών Καρναβα-
λιῶν. Εἶπα μέσα μου ὅτι αὐτὸς
ὁ διάβολος με τὴν αὐστηρότητά
του θὰ μᾶς χαλάση τὰ σχέδια
και ἐκεῖ που ἐχορεύσαμε και τρα-
γουδοῦσαμε ἐλεύθεροι στοὺς δρό-
μους θὰ ἤμαστε στὰ κελλιά τῆς
ἀστυνομίας.

Με τὴν ἴδιαν παρηρησία λόγου
πού για τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας
παρουσιάζομαι στοὺς ἐκάστοτε
Διοικητὰς, Ἀστυνόμους και Κυ-
βερνήτας— μπορεῖται νὰ τὴν χα-
ρακτηρίσετε και ὡς ἀναίδειαν—
τοῦ ἐκατέδηκα τοῦ κύρ ἀστυνό-
μου στο γραφεῖον του.

—Κύριε ἀστυνόμε, ἐπειδὴ εἶ-
σθε νεοφερμένοι και δὲν ξέρετε
τὴν μανταλιτὴ τῆς πόλης μας κα-
τὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τών Καρ-
ναβαλιῶν ἔρχομαι νὰ σᾶς τονίσω
ὅτι ἐξαιρετικὰ στὴν Λεμεσόδ ἀ-
πὸ τὴν Πέμπτην τῆς Τσικνοπέ-
φτης, ὡς τὴν Δευτέραν τῆς Κα-
θαράς συμπεριλαμβανομένης οἱ

νόμοι περὶ ἀνησυχίας και παρε-
λάσεων νεκρώνονται και ὁ κόσμος
ἀπὸ τὰ βυζασταρούδια, μέχρι
τῶν γερόντων γινόμεστε μᾶσκες.

—Μάθε κ. Τέμπλαρ ὅτι για
τὴν ἡσυχίαν τῆς πόλης κατεβί-
βασα ἀστυνομικὰ ὄργανα ἀπὸ τὰ
χωριά.

—Μάθε κ. Ἀστυνόμε ὅτι ἀργὰ
ἢ γρήγορα θὰ γίνης και σὺ μά-
σκα.

—Δὲν σηκώνω ἐγὼ ἀστεία κ.
Τέμπλαρ.

—Κύριε Ἀστυνόμε. Σήμερα
εἶναι Τρίτη, τὸ πολλὸ ὡς τὸ Σάβ-
βατο και σὺ και ἡ γυναίκα σου
θὰ με συναντήσετε μᾶσκες στο
Θέατρον.

Ἐφύγαμε ὑπὸ τὰ αὐστηρά του
ἀστυνομικὰ βλέμματα.

Λοιπόν, τὴν Πέμπτην τῆς Τσι-
κνοπέφτης Διοικητῆς, Δικα-
σταί, Τελώης, ἄλλοι Ἄγγλοι
μαζί με τοὺς δικούς των ντύ-
νονται μᾶσκες στο Κλάπ ὑπὸ τὰ
δμμάτα του και φεύγουν και τὸν
ἀφίνουν μόνον με τὰ γκαρσόνια.
Τὸ ἴδιον ἐπαναλαμβάνεται και
τὴν ἐπαύριον Παρασκευῇ. Τὸ
Σάββατο πρωὶ ἐπειγόντως ἐζη-
τοῦσε ὁ φίλος μας ὁ Χάμφρεϋ
ράπτρια νὰ ράψη μασκὴ τῆς γυ-
ναίκας του. Καὶ τί νομίζετε ὅτι
ἀντίκρισα στο Θέατρον Γιορδαμ-
λῆ; Τὴν ἐκπάγλου καλλονῆς κ.

Χάμφρεϋ με μιά σκανδαλώδη και
ὑπέροχη τουαλέττα κολομπίνας
πού μόνο τοὺς μαστοὺς και
τὰ κρύφια τοῦ φιλιτισένιου κορ-
μιού τῆς ἔκρυβε.

Μπαίω στο Θέατρο με τὸ
κλασσικὸ μου φέσι, και τὸ μο-
νόκλ. Μόλις με ἀντικρύζει ὁ κ.
Χάμφρεϋ μου φωνάζει και μοῦ λέ-
γει:

—Τέμπλαρ, ἐπαλήθευσαν τὰ
λόγια σου. Ἔλα νὰ χορεύσης
πρῶτος τὴν γυναίκα μου.

Ἔτσι ὁ φίλος μας κ. Ἀστυνό-
μος με τὴν γυναίκα του κάθε
νύχτα δὲν ἔλειπαν μαζί με ἄλην
τὴν Ἀγγλικὴν παροικίαν ἀπὸ
τοὺς χορούς.

Βλέπετε πῶς παρεσύραμε μαζί
μας στο ζήτημα τῶν Καρνα-
βαλιῶν και τοὺς ψυχρούς, συντη-
ρητικὸς και φλεγματικὸς Ἐγ-
λέσους.

Ἄν με τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ
ἡσυχάσουν τὰ πράγματα και γί-
νουν Καρναβάλια ἐφέτος, τύχη
δὲ νὰ εἶναι ἐδῶ και οἱ φίλοι μας
Μακμίλλαν, Φούτ και Σία θὰ τοὺς
κάμωμε νὰ χορεύουν Τσιάμικον.

Ἐχομε πολλὰ νὰ διηγούμα-
στε για τὰ Καρναβάλια τῆς Λε-
μεσοῦ, πού χρειάζονται τόμοι ὀ-
λόκληροι.

Ἄς τὰ φυλάξωμε κατόπι.

ΤΕΜΠΛΑΡ

ΟΙ ΚΑΝΤΑΔΟΡΟΙ ΛΕΜΕΣΟΥ «ΓΥΡΙΖΟΥΝ» ΦΙΑΜ

Κανταδόροι Λεμεσοῦ (Γιωργαλλέτος, Χρυσόστομος Ἀντωνιάδης Καρούζος, Πα-
νίκκος Φιλιππίδης, Κλεάνθους, στο μαντολίνο, Μιχάλης Κινέζος, Διογένης και
ἄλλοι) συμμετέχουν στο γύρισμα τῆς ταινίας «Ἀγάπη τῆς Μαριγκούς», ἀπὸ τὴν
Λεμεσιανὴν Κινηματογραφικὴν Ἑταιρείαν «ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΦΙΑΜΣ».